

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA MATEMATIKO IN FIZIKO

Finančna matematika - 1. stopnja

Anej Rozman

Verjetnost z mero

Zapiski po predavanjih doc. dr. Matije Vidmarja v študijskem letu 2023/2024.

Ljubljana, 2023

Kazalo

1	Mera	2
1.1	Merljivost in mere	2
1.1.1	Merjlive mnozice	2
1.1.2	Mere	3
1.1.3	Merjlive preslikave in generirane σ -algebre	5

1 Mera

1.1 Merljivost in mere

1.1.1 Merjlive množice

Definicija 1.1. Naj bo $\mathcal{A} \subset 2^\Omega$, torej $\mathcal{A} \in 2^{2^\Omega}$. Pravimo, da je $\mathcal{A}$ zaprta za:

1. c^Ω (zaprta za komplemente v Ω) $\iff \forall A \in \mathcal{A} \Rightarrow \Omega \setminus A \in \mathcal{A}$
2. $\cap$ (zaprta za preseke) $\iff A \cap A' \in \mathcal{A}$ kadarkoli $\{A, A'\} \subset \mathcal{A}$
3. $\cup$ (zaprta za unije) $\iff A \cup A' \in \mathcal{A}$ kadarkoli $\{A, A'\} \subset \mathcal{A}$
4. $\setminus$ (zaprta za razlike) $\iff A \setminus A' \in \mathcal{A}$ kadarkoli $\{A, A'\} \subset \mathcal{A}$
5. $\sigma\cap$ (zaprta za stevne preseke) $\iff \cap_{n \in \mathbb{N}} A_n \in \mathcal{A}$ kadarkoli je $(A_n)_{n \in \mathbb{N}}$ zaporedje v $\mathcal{A}$
6. $\sigma\cup$ (zaprta za stevne unije) $\iff \cup_{n \in \mathbb{N}} A_n \in \mathcal{A}$ kadarkoli je $(A_n)_{n \in \mathbb{N}}$ zaporedje v $\mathcal{A}$

Definicija 1.2. (σ -algebra, pod- σ -algebra in algebra)

1. $\mathcal{A}$ je σ -algebra na Ω $\iff (\Omega, \mathcal{A})$ je merljiv prostor $\iff \emptyset \in \mathcal{A}$ in $\mathcal{A}$ je zaprta za c^Ω in $\sigma\cup$. e je $\mathcal{A}$ σ -algebra na Ω potem: A je $\mathcal{A}$ -merljiva $\iff A \in \mathcal{A}$.
2. $\mathcal{B}$ je pod- σ -algebra $\mathcal{A}$ $\iff \mathcal{B} \subset \mathcal{A}$ in $\mathcal{B}$ je σ -algebra na Ω .
3. $\mathcal{A}$ je algebra na Ω $\iff \emptyset \in \mathcal{A}$ in $\mathcal{A}$ je zaprta za c^Ω in $\cup$.

Opomba 1.3. V primeru ko nimamo podane množice Ω lahko vzamemo $\Omega = \cup \mathcal{A}$ in velja $\mathcal{A} \subset 2^\Omega$.

Zgled 1.4. 2^Ω je σ -algebra na Ω in $\{\emptyset, \Omega\}$ je σ -algebra na Ω . Klicemo ju diskretna in trivialna σ -algebra.

Zgled 1.5. Naj bo $A \subset \Omega$. Potem je $\sigma_\Omega A := \{\emptyset, A, A^C, \Omega\}$ σ -algebra na Ω .

Zgled 1.6. $\sigma_\Omega^{ccc} := \{A \in 2^\Omega : A \text{ je stevna ali } \Omega \setminus A \text{ je stevna}\}$ je σ -algebra na Ω . To je oznaka za stevno kostevno σ -algebro na Ω . Seveda je $\sigma_\Omega^{ccc} = 2^\Omega$ razen če Ω ni stevna.

Zgled 1.7. Naj bo $\mathcal{P}$ particija Ω (torej $\mathcal{P} \subset 2^\Omega$ in $\mathcal{P}$ je družina paroma disjunktnih množic, ki pokrije Ω). Potem je $\sigma\mathcal{P} := \{\cup R \mid R \subset \mathcal{P} \text{ in } (R \text{ ali } \mathcal{P} \setminus R \text{ je stevna})\}$ je sigma algebra na Ω .

Trditev 1.8. Naj bo $\mathcal{A} \subset 2^\Omega$ zaprta za c^Ω in naj bo $\emptyset \in \mathcal{A}$. Potem je $\mathcal{A}$ σ -algebra na Ω ce in samo ce je $\mathcal{A}$ zaprta za $\sigma\cup$, in v tem primeru je $\mathcal{A}$ zaprta za $\cap$ in $\setminus$.

Dokaz. Sledi iz de Morganovih zakonov:

$$\cap_{n \in \mathbb{N}} A_n = \Omega \setminus (\cup_{n \in \mathbb{N}} (\Omega \setminus A_n))$$

$$\cup_{n \in \mathbb{N}} A_n = \Omega \setminus (\cap_{n \in \mathbb{N}} (\Omega \setminus A_n))$$

Zaprto σ -algebre $\mathcal{A}$ na Ω za:

1. $\cap$: $A \cap B = A \cap B \cap \Omega \cap \Omega \cdots \in \mathcal{A}$
2. $\cup$: $A \cup B = A \cup B \cup \emptyset \cup \emptyset \cdots \in \mathcal{A}$
3. $\setminus$: $A \setminus B = A \cap (\Omega \setminus B) \in \mathcal{A}$

□

1.1.2 Mere

Definicija 1.9. (Mera) Naj bo $(\Omega, \mathcal{F})$ merljiv prostor in $\mu : \mathcal{F} \rightarrow [0, \infty]$. μ je mera na $(\Omega, \mathcal{F})$ natanko tedaj ko:

1. $\mu(\emptyset) = 0$
2. μ je stevno aditivna: za $\forall$ zaporedje $(A_n)_{n \in \mathbb{N}} \subset \mathcal{F}$ paroma disjunktne množice je $\mu(\cup_{n \in \mathbb{N}} A_n) = \sum_{n \in \mathbb{N}} \mu(A_n)$

Za mero μ na $(\Omega, \mathcal{F})$ recemo da je:

1. končna $\iff \mu(\Omega) < \infty$
2. verjetnostna mera $\iff \mu(\Omega) = 1$
3. σ -končna $\iff \exists (A_n)_{n \in \mathbb{N}} \subset \mathcal{F} : \Omega = \cup_{n \in \mathbb{N}} A_n$ in $\mu(A_n) < \infty \forall n \in \mathbb{N}$

Definicija 1.10. (Merljiv prostor) $(\Omega, \mathcal{F}, \mu)$ je prostor z mero $\iff \mu$ je mera na $(\Omega, \mathcal{F})$

Definicija 1.11. Če je $(\Omega, \mathcal{F}, \mu)$ merljiv prostor. Potem za $A \in \mathcal{F}$ recemo:

1. A je μ -zanemarljiva $\iff \mu(A) = 0$
2. A je μ -trivialna $\iff \mu(A) = 0$ ali $\mu(\Omega \setminus A) = 0$

Ce imamo neko lastnost $P(\omega)$ v $\omega \in A$, potem:

1. $P(\omega)$ drži μ -skoraj povsod v $\omega \in A$ $\iff A_{\neg P} := \{\omega \in A : \neg P(\omega)\}$ je μ -zanemarljiva.
2. $P(\omega)$ drži μ -skoraj gotovo v $\omega \in A$ $\iff A_{\neg P} := \{\omega \in A : \neg P(\omega)\}$ je μ -zanemarljiva in μ je verjetnost.
3. P drži μ -s.p. na A $\iff P(\omega)$ drži μ -s.p. v $\omega \in A$.
4. P drži μ -s.g. na A $\iff P(\omega)$ drži μ -s.g. v $\omega \in A$.

Zgled 1.12. Nicelna mera na $\mathcal{F}$ (torej preslikava $\mu(A) \rightarrow 0, \forall A \in \mathcal{F}$) je vedno mera na katerikoli σ -algebri.

Zgled 1.13. Če definiramo $c_\Omega : 2^\Omega \rightarrow [0, \infty]$ kot $c_\Omega(A) := |A|$ če je A končna podmnožica Ω in $c_\Omega(A) := \infty$ če je neskončna podmnožica Ω , je c_Ω tako imenovana stevna mera na Ω . Ko je Ω končna in neprazna, potem je $\frac{c_\Omega}{|\Omega|}$ verjetnostna mera na Ω .

Zgled 1.14. Če definiramo $\delta_x : 2^\Omega \rightarrow [0, \infty]$ za fiksen $x \in \Omega$, tako da za $A \in 2^\Omega, \delta_x(A) := 0$ če $x \notin A$ in $\delta_x(A) := 1$ če $x \in A$, potem je δ_x tako imenovana Diracova mera za x . Katerakoli podmnožica $\Omega \setminus \{x\}$ je δ_x -zanemarljiva.

Trditev 1.15. (Lastnosti mere) Naj bo μ mera na merljivem prostoru $(\Omega, \mathcal{F})$. Potem velja naslednje:

1. μ je aditivna: $\mu(A \cup B) = \mu(A) + \mu(B)$ kadarkoli $A \cap B = \emptyset$ in $\{A, B\} \in \mathcal{F}$.
2. μ je monotona: $A \subset B$ in $\{A, B\} \in \mathcal{F} \Rightarrow \mu(A) \leq \mu(B)$.
3. μ je zvezna od spodaj: $\mu(\bigcup_{n \in \mathbb{N}} A_n) = \uparrow \text{-}\lim_{n \rightarrow \infty} \mu(A_n)$ kadarkoli je $(A_n)_{n \in \mathbb{N}}$ narasčajoče zaporedje v $\mathcal{F}$.
4. μ je stevno subaditivna: $\mu(\bigcup_{n \in \mathbb{N}} A_n) \leq \sum_{n \in \mathbb{N}} \mu(A_n)$ kadarkoli je $(A_n)_{n \in \mathbb{N}}$ zaporedje v $\mathcal{F}$.
5. Predpostavimo da je μ končna. $\mu(\Omega \setminus A) = \mu(\Omega) - \mu(A)$ za vse $A \in \mathcal{F}$. Se vec, μ je zvezna od zgoraj: $\mu(\bigcap_{n \in \mathbb{N}} A_n) = \downarrow \text{-}\lim_{n \rightarrow \infty} \mu(A_n)$ kadarkoli je $(A_n)_{n \in \mathbb{N}}$ padajoče zaporedje v $\mathcal{F}$.
6. Za $A \in \mathcal{F}$ je $\mathcal{F}|_A := \{B \cap A : B \in \mathcal{F}\}$; potem je $\mu_A := \mu|_{\mathcal{F}|_A}$ mera na $\mathcal{F}|_A$. Imenuje se restrikcija/skrcitev mere μ na A .

Dokaz. 1. $(A, B, \emptyset, \emptyset, \dots)$ je zaporedje medseboj disjunktne množice v $\mathcal{F}$, torej po stevni aditivnosti velja $\mu(A \cup B \cup \emptyset \cup \dots) = \mu(A) + \mu(B) + \mu(\emptyset) + \dots = \mu(A) + \mu(B)$.

2. $B = A \cup (B \setminus A)$ in uporabimo končno aditivnost (1.).

3. $(A_1, A_2 \setminus A_1, A_3 \setminus A_2, \dots)$ je zaporedje paroma disjunktne množice v $\mathcal{F}$ z unijo $\bigcup_{n \in \mathbb{N}} A_n$. Uporabimo stevno aditivnost in za tem se končno aditivnost.

4. $(A_1, A_2 \setminus A_1, A_3 \setminus (A_1 \cup A_2), \dots)$ je zaporedje paroma disjunktne množice v $\mathcal{F}$ z unijo $\bigcup_{n \in \mathbb{N}} A_n$. Uporabimo stevno aditivnost in za tem se monotonost (2.).

5. Prvi del sledi iz končne aditivnosti (1.). Za množici vzamemo $A \in \Omega$ in $B = \Omega \setminus A$. Dobimo $\mu(\Omega) = \mu(A) + \mu(\Omega \setminus A)$. Drugi del sledi iz zveznosti od spodaj (3.) tako da jo uporabimo na $(\Omega \setminus A_n)_{n \in \mathbb{N}}$. $\mu(\Omega) - \mu(\bigcap_{n \in \mathbb{N}} A_n) = \mu(\bigcup_{n \in \mathbb{N}} \Omega \setminus A_n) = \lim_{n \rightarrow \infty} \mu(\Omega \setminus A_n) = \lim_{n \rightarrow \infty} (\mu(\Omega) - \mu(A_n)) = \mu(\Omega) - \lim_{n \rightarrow \infty} \mu(A_n) \Rightarrow \mu(\bigcap_{n \in \mathbb{N}} A_n) = \lim_{n \rightarrow \infty} \mu(A_n)$.

6. Preveriti moramo, da je $\mathcal{F}|_A$ σ -algebra na A . Kasneje bomo videli da je $\mathcal{F}|_A = 2^A \cap \mathcal{F}$ in bo dokaz sledil iz tega. $\square$

Zgled 1.16. (Borel-Cantellijeva lema) Naj bo $(\Omega, \mathcal{F}, \mu)$ merljiv prostor in $(A_n)_{n \in \mathbb{N}}$ zaporedje v $\mathcal{F}$, da velja $\sum_{n \in \mathbb{N}} \mu(A_n) < \infty$. Potem je $\mu(\limsup_{n \rightarrow \infty} A_n) = 0$.

Dokaz. $\square$

Zgled 1.17. Če je P vejretnost na $(\Omega, \mathcal{F})$, potem je $P^{-1}(\{0, 1\})$ pod- σ -algebra na $\mathcal{F}$. Tako imenovana P -trivialna σ -algebra.

1.1.3 Merjlive preslikave in generirane σ -algebre

Definicija 1.18. (Generirana σ -algebra) Naj bo $\mathcal{A} \subset 2^\Omega$; potem

$$\sigma_\Omega(\mathcal{A}) := \cap \{ \mathcal{F} \in 2^{2^\Omega} : \mathcal{F} \text{ je } \sigma\text{-algebra na } \Omega \text{ in } \mathcal{A} \subset \mathcal{F} \}$$

imenujemo σ -algebra generirana na Ω z $\mathcal{A}$. Je najmanjša σ -algebra, ki vključuje družino podmnožic $\mathcal{A}$.

Opomba 1.19. 2^Ω je gotovo σ -algebra na Ω , ki vsebuje $\mathcal{A}$, torej je $\sigma_\Omega(\mathcal{A})$ neprazna.

Za dve σ -algebri $\mathcal{B}_1$ in $\mathcal{B}_2$ na Ω je množica $\mathcal{B}_1 \vee \mathcal{B}_2 := \sigma_\Omega(\mathcal{B}_1 \cup \mathcal{B}_2)$ skupek $\mathcal{B}_1$ in $\mathcal{B}_2$. Bolj splošno za družino $(\mathcal{B}_\lambda)_{\lambda \in \Lambda}$ σ -algeber na Ω pravimo, da je $\vee_{\lambda \in \Lambda} \mathcal{B}_\lambda := \sigma_\Omega(\cup_{\lambda \in \Lambda} \mathcal{B}_\lambda)$ njen skupek.

Opomba 1.20. Razlog zakaj so generirane σ -algebre pomembne v teoriji mere je, ker le redko lahko eksplicitno podamo vse elemente σ -algebre, ki bi jo zeleli, ampak pogosto lahko eksplicitno podamo njene generatorje.

Definicija 1.21. (Zacetna in končna struktura) Naj bo $f : \Omega \rightarrow \Omega'$. Za podano σ -algebro $\mathcal{F}'$ na Ω' definiramo

$$\sigma^{\mathcal{F}'}(f) := f^{-1}(\mathcal{F}') := \{f^{-1}(A') : A' \in \mathcal{F}'\},$$

zacetno strukturo za f glede na $\mathcal{F}'$. (oziroma σ -algebra generirana z f glede na $\mathcal{F}'$).

Za podano σ -algebro $\mathcal{F}$ na Ω definiramo

$$\sigma_{\mathcal{F}}^{\Omega'}(f) := \{A' \in 2^{\Omega'} : f^{-1}(A') \in \mathcal{F}\},$$

končno strukturo za f na Ω' glede na $\mathcal{F}$.

Definicija 1.22. Za dano σ -algebro $\mathcal{F}'$ na Ω' in σ -algebro $\mathcal{F}$ na Ω pravimo da je $f : \Omega \rightarrow \Omega'$ $\mathcal{F}/\mathcal{F}'$ -merljiva preslikava $\iff f^{-1}(A') \in \mathcal{F}$ za vse $A' \in \mathcal{F}'$.

Opomba 1.23. 1. V notacijah $\sigma_\Omega(\mathcal{A})$ in $\sigma^{\mathcal{F}'}(f)$ spuscamo Ω in $\mathcal{F}'$ kadar je to jasno iz konteksta. Torej pisemo preprosto $\sigma(\mathcal{A})$ in $\sigma(f)$.

2. V primeru ko je zaloga vrednosti f stevna in nimamo podane ne $\mathcal{F}'$ ali Ω' za Ω' vazamemo Z_f in za $\mathcal{F}'$ vazamemo $2^{\Omega'}$.

3. Izmed objektov, ki smo ju uvedli v definiciji 7. je zacetna struktura bolj sugestivna.

Definicija 1.24. Za dano σ -algebro $\mathcal{F}$ na Ω in $\mathcal{F}'$ na Ω' definiramo

$$\mathcal{F}/\mathcal{F}' := \{g \in \Omega^\Omega : g \text{ je } \mathcal{F}/\mathcal{F}'\text{-merljiva}\}.$$

Zgled 1.25. Konstantna funkcija je vedno merljiva, ne glede na σ -algebro. Za poljubno σ -algebro $\mathcal{F}$ na Ω je $id_\Omega \in \mathcal{F}/\mathcal{F}'$.

Definicija 1.26. (Indikator) Za $A \subset \Omega$ definiramo $\mathbb{1}_{A_\Omega} : \Omega \rightarrow \{0, 1\}$:

$$\mathbb{1}_{A_\Omega}(x) := \begin{cases} 1, & x \in A \\ 0, & \text{sicer} \end{cases}$$

Funkciji pravimo indikator množice A v Ω . Pisali bomo $\mathbb{1}_A$ in predvidevali da se Ω da razbrati iz konteksta.

Zgled 1.27. Naj bo $A \subset \Omega$. Potem $\sigma^{2^{\{0,1\}}}(\mathbb{1}_A) = \sigma_\Omega(A) = \{\emptyset, \Omega, A, \Omega \setminus A\}$. Če je nadaljno $\mathcal{F}$ σ -algebra an Ω potem je $\mathbb{1}_A \in \mathcal{F}/2^{\{0,1\}} \iff A \in \mathcal{F}$

Trditev 1.28. Naj bodo $\mathcal{F}, \mathcal{G}, \mathcal{H}$ σ -algebre (vsaka na svoji množici). Naj bo $f \in \mathcal{F}/\mathcal{G}$ in $g \in \mathcal{G}/\mathcal{H}$. Potem je $g \circ f \in \mathcal{F}/\mathcal{H}$. Z besedami to pomeni: kompozitumi merljivih preslikav so merljive preslikave.

Dokaz. $(g \circ f)^{-1}(H) = f^{-1}(g^{-1}(H))$ za $\forall H \in \mathcal{H}$ □

Trditev 1.29. (Lastnosti preslikav) Naj bo $f : \Omega \rightarrow \Omega'$.

1. Naj bo $\mathcal{F}'$ σ -algebra na Ω' . $\sigma^{\mathcal{F}'}(f)$ je σ -algebra na Ω ; je najmanjša σ -algebra $\mathcal{F}$ na Ω da velja $f \in \mathcal{F}/\mathcal{F}'$.
2. Naj bo $\mathcal{F}$ σ -algebra na Ω . $\sigma_{\mathcal{F}}^{\Omega'}(f)$ je σ -algebra na Ω' ; je največja σ -algebra $\mathcal{F}'$ na Ω' da velja $f \in \mathcal{F}/\mathcal{F}'$.
3. Naj bo $\mathcal{F}'$ σ -algebra na Ω' in $\mathcal{F}$ σ -algebra na Ω , potem $f \in \mathcal{F}/\mathcal{F}' \iff \sigma^{\mathcal{F}'}(f) \subset \mathcal{F} \iff \sigma_{\mathcal{F}}^{\Omega'}(f) \supset \mathcal{F}'$.
4. Naj bo $\mathcal{A}' \subset 2^{\Omega'}$. $\sigma_{\Omega'}(\mathcal{A}')$ je najmanjša σ -algebra na Ω' , ki ima $\mathcal{A}'$ za svojo podmnožico. Naj bo $\mathcal{F}$ σ -algebra na Ω , potem je $f \in \mathcal{F}/\sigma_{\Omega'}(\mathcal{A}') \iff (f^{-1}(A') \in \mathcal{F} \text{ za vse } A' \in \mathcal{A}')$. Natancno zapisemo $\sigma^{\sigma_{\Omega'}(\mathcal{A}')} (f) = \sigma_\Omega(\{f^{-1}(A') : A' \in \mathcal{A}'\})$. V posebnem je $f^{-1}(\sigma_{\Omega'}(\mathcal{A}')) = \sigma_\Omega(f^{-1}(\mathcal{A}'))$.

Dokaz. 1. $f^{-1}(\mathcal{F}')$ je σ -algebra na Ω : $\forall \emptyset : f^{-1}(\emptyset) \in f^{-1}(\mathcal{F}')$; za $A' \in \mathcal{F}'$ je $\Omega \setminus f^{-1}(A') = f^{-1}(\Omega \setminus A') \in f^{-1}\mathcal{F}'$; za zaporedje $(A_i)_{i \in \mathbb{N}}$ je $\cup_{i \in \mathbb{N}} f^{-1}(A'_i) = f^{-1}(\cup_{i \in \mathbb{N}} A'_i) \in f^{-1}(\mathcal{F}')$. Drugi del je jasen

2. Podoben dokaz kot 1.

3. krneki

4. prvi del je jasen. Drugi del: $(\Rightarrow)$: je jasna. $(\Leftarrow)$: $\sigma_{\mathcal{F}}^{\Omega'}(f) \subset A' \dots$ napisi s skripte.

□

Opomba 1.30. Tocka 4 nam pove da je dovolj da dokazemo merljivo lastnost na množici generatorjev. Se en način zapisa $f \in \mathcal{F}/\sigma_{\Omega'}(\mathcal{A}') \iff (f^{-1}(A') \in \mathcal{F})$ za vse $A' \in \mathcal{A}'$. Natančno zapisemo $\sigma^{\sigma_{\Omega'}(\mathcal{A}')}_{\Omega'}(f) = \sigma_{\Omega}(\{f^{-1}(A') : A' \in \mathcal{A}'\})$ je $f^{-1}(\sigma_{\Omega'}(\mathcal{A}')) = \sigma_{\Omega}(f^{-1}(\mathcal{A}'))$, kar bomo interpretirali kot operacija dobivanja preslik in generiranih σ -algeber komutirati.

Definicija 1.31. Pisemo $\mathcal{A}|_A := \{A' \cap A : A' \in \mathcal{A}\}$ za sled $\mathcal{A}$ na A .

Opomba 1.32. Če je $\mathcal{F}$ zaprta za $\cap$ in $A \in \mathcal{F}$, potem je $\mathcal{F}|_A = \mathcal{F} \cap 2^A$.

Posledica 1.33. Naj bo $\mathcal{A} \subset 2^{\Omega}$. Če je $A \subset \Omega$, potem

$$\sigma_{\Omega}(\mathcal{A})|_A = \sigma_A(\mathcal{A}|_A);$$

v primeru če je $\mathcal{A}$ σ -algebra na Ω , potem je $\mathcal{A}|_A$ σ -algebra na A .

Dokaz. Po prejšnji trditvi (1. točka) je $\sigma_{\Omega}(\mathcal{A})|_A = \sigma^{\sigma_{\Omega}(\mathcal{A})}_{\Omega}(id_A)$ σ -algebra na A ki vsebuje $\mathcal{A}|_A$, torej velja $\sigma_A(\mathcal{A}|_A) \subset \sigma_{\Omega}(\mathcal{A})|_A$. Po (2.točki) je $\mathcal{C} := \{C \in 2^{\Omega} : C \cap A \in \sigma_A(\mathcal{A}|_A)\} = \sigma^{\sigma_{\Omega}(\mathcal{A})}_{\Omega}(id_A)$ σ -algebra na Ω , ki vsebuje $\mathcal{A}$, torej $\sigma_{\Omega}(\mathcal{A}) \subset \mathcal{C}$, torej $\sigma_{\Omega}(\mathcal{A})|_A \subset \sigma_A(\mathcal{A}|_A)$.

□

Zgled 1.34. Prepricaj se da je v zgledu 1.3 $\sigma_{\Omega}A = \sigma_{\Omega}(\{A\})$.

Zgled 1.35.

Zgled 1.36. ...

Opomba 1.37. Kako lahko v splošnem določimo $\sigma_{\Omega}(\mathcal{A})$? Začnemo z $\mathcal{A}$ karkoli kar mora biti v $\sigma_{\Omega}(\mathcal{A})$ da zadosca pogojem σ -algebre, vse komplemente, stevne unije, $\emptyset$, Ω in stevne unije teh itd. Po tem postopku dokazemo, da je to kar imamo σ -algebra.

Zgled 1.38. Naj bosta $\{E, F\} \subset 2^{\Omega}$. Potem mora $\sigma_{\Omega}(\{E, F\})$ vsebovati $\{\emptyset, E, F, E \setminus F, E \cap F, \dots\}$ oziroma tako imenovano particijo $\mathcal{P} := \{E \cap\}$